

Лукашов Р. С.

*доцент, кандидат юридичних наук,
кафедра цивільного права та процесу,*

Західноукраїнський національний університет

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ДОКАЗУ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

У сучасному цивільному судочинстві соціальні мережі розглядаються не лише як засоби комунікації, а й як джерело доказів. Дана тенденція зумовлена активною цифровізацією суспільних відносин. Публікації у соціальних мережах, коментарі, фото- та відеоматеріали, електронне листування та інші цифрові сліди можуть містити відомості щодо фактів і обставин, які мають значення для об'єктивного вирішення справи по суті. У зв'язку з цим використання інформації із соціальних мереж у процесі доказування набуває особливої актуальності для сучасної правозастосовної практики, оскільки перебуває на стику цивільного процесуального, інформаційного права, права на приватність та принципу змагальності сторін.

Цивільне процесуальне законодавство України створює загальні передумови для використання інформації із соціальних мереж у доказуванні. Відповідно до статті 76 ЦПК України доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги й заперечення учасників справи, а також інших обставин, які мають значення для вирішення справи [1]. Такі дані можуть встановлюватися, зокрема, письмовими, речовими та електронними доказами, висновками експертів і показаннями свідків. Отже, закон не обмежує суд лише традиційними письмовими документами, а допускає використання цифрової інформації, якщо вона має значення для предмета доказування.

Електронні докази розглядаються як інформація в електронній, тобто цифровій, формі, що містить дані про обставини, які мають значення для справи [2]. З огляду на це інформація із Facebook, Instagram, TikTok, Telegram, Viber,

WhatsApp та інших платформ може розглядатися як електронний доказ, якщо вона здатна підтвердити або спростувати юридично значущі обставини.

У цивільному судочинстві інформація із соціальних мереж може виконувати різні доказові функції залежно від характеру спору. У сімейних та аліментних справах вона здатна підтверджувати факт спільного проживання, участь у вихованні дитини, спосіб життя особи, рівень доходів чи наявність майна. У спорах про захист честі, гідності та ділової репутації публікації й коментарі можуть бути безпосереднім предметом судового розгляду, а у спадкових, трудових чи договірних спорах - підтверджувати поведінку сторін, їхні домовленості або фактичні взаємини. Водночас доказова сила матеріалів із соціальних мереж не є автоматичною, оскільки скріншоти чи копії повідомлень мають відповідати вимогам належності, допустимості та достовірності доказів.

Найбільш проблемним аспектом є автентичність таких доказів. Соціальні мережі дозволяють створювати акаунти під вигаданими іменами, редагувати або видаляти публікації, змінювати фото, обмежувати доступ до сторінок, використовувати фейкові профілі або сторонні пристрої [3, с.150]. У зв'язку з цим суд має встановити не лише факт існування певної публікації чи повідомлення, а й те, що вони походять саме від конкретної особи. Наприклад, для доведення авторства можуть мати значення ім'я профілю, фотографії користувача, посилання на сторінку, номер телефону або електронна адреса, взаємодія з іншими особами, дата створення повідомлення, контекст листування, метадані файлів, а також інші докази, які підтверджують належність акаунта певній особі.

Практично важливим є питання належної фіксації інформації із соціальних мереж [4, с.80]. Найбільш простим способом є створення скріншота, однак його доказова цінність є обмеженою, якщо він не містить адреси веб-сторінки, дати й часу фіксації, повного контексту повідомлення або підтвердження належності профілю. Більш надійним способом є огляд веб-сторінки із залученням спеціаліста, нотаріальне посвідчення факту наявності інформації в мережі Інтернет, подання електронного носія з оригіналом файлу, витребування даних у

провайдера або адміністратора платформи, а також призначення комп'ютерно-технічної експертизи. У справах, де цифровий доказ має ключове значення, доцільно забезпечити збереження не лише зображення екрана, а й технічних характеристик файлу, посилання, метаданих, часу створення, історії листування та інших елементів, які дозволяють перевірити його справжність.

Соціальні мережі змінюють саме розуміння доказування у цивільному процесі. Якщо раніше ключове значення мали письмові документи, договори, довідки, акти та показання свідків, то сьогодні дедалі частіше фактичні обставини відображаються у цифровій поведінці особи [5, с.51]. Людина може не укласти письмової домовленості, але обговорювати її в месенджері; може заперечувати певний рівень доходів, але публічно демонструвати дорогі покупки; може спростовувати факт спілкування з іншою особою, але залишати цифрові сліди комунікації. У цьому сенсі соціальні мережі стають допоміжним, а іноді й ключовим інструментом встановлення фактичної істини у справі.

Проте надмірне покладання на соціальні мережі як доказ також є небезпечним. Цифровий контент легко вирвати з контексту, неправильно інтерпретувати або штучно створити. Фото не завжди підтверджує час і місце події, публікація не завжди відображає реальні обставини, а демонстрація певного способу життя у соціальних мережах може бути елементом самопрезентації, а не доказом фактичного майнового стану. Саме тому суд повинен оцінювати такі докази не ізольовано, а у взаємозв'язку з іншими матеріалами справи.

Таким чином, соціальні мережі є важливим і перспективним джерелом електронних доказів у цивільних справах, однак їх використання потребує процесуальної обережності. Їхня доказова цінність залежить не лише від змісту публікації чи повідомлення, а й від можливості встановити автора, час створення, незмінність інформації, законність її отримання та зв'язок із предметом доказування. Найбільш обґрунтованим є підхід, за якого матеріали із соціальних мереж розглядаються як складова системи доказів, а не як самостійна й безумовна підстава для висновків суду. Подальший розвиток цієї сфери потребує

вироблення єдиних стандартів фіксації, подання та оцінки електронних доказів, а також балансу між ефективністю цивільного судочинства і гарантіями приватності особи.

Література

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV Дата оновлення 13.05.2026 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
2. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. Дата оновлення 13.05.2026 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
3. Павлова Ю.С. Електронний документ як джерело доказів у цивільному процесі : дис. ... канд. юрид. наук :12.00.03. Одеса, 2019. 239 с.
4. Дрогозюк К. Способи фіксації електронних доказів, отриманих із соціальних мереж, у цивільному процесі України. *Юридичний вісник*, 2020, 4. с.74-84.
5. Чванкін С. А. Доказове значення даних з електронних повідомлень у цивільному судочинстві. *Часопис цивілістики*, 2021, 40. с. 50-55.